

Sınıflaşmalar

2019-03-21 14:34:49

Quora’da Çin’deki hanedan değişimleriyle ilgili okuduğum bir cevapta, yaklaşık 300 yılda bir hanedanların değiştiğini ve bunun sebebinin de eski hanedanın kendi içine kapanması, toplumdan kopması olduğunu anlatıyordu. İnsanlara bir faydası olmayan toplum düzenlerinde, onlardan vergi toplamak da zor. Çin’in 60 yıl önce Japon işgaline direnemeyen bir ülke iken, şimdilerde *dünyanın ikinci gücü* olmasının altında da bu değişimin yattığını anlatıyordu.

Daron Acemoğlu’nun *Why Nations Fail*’i de benzer bir fikri ileri sürüyor: Toplumda belli bir kesimin arasında dolaşıp duran zenginlik, düzenin yıkılmasının en önemli sebebi. Zenginler *vergi* ödemek istemiyorlar, zaman içinde bunun için kullanacakları cihazları geliştiriyorlar, ülkemizde de maaşla çalışan birinin vergi kaçırması imkansız ama sermaye sahipleri için pek çok araç var.

Modern Kapitalizm’in gücü, zenginliğin genelde doğal kaynaklara değil, insan organizasyonuna dayanması ve bunun için de insanları *zenginliğe dahil etmek* zorunda kalması. Robotların giderek gelişmesiyle bu değişiyor, aslında son 30 yıldaki değişim de bu, giderek insandan bağımsız, onları *mutlu etmese de olur* bir düzene doğru gidiyor, sermaye sahiplerinin insan çalıştırmak yerine, 24 saat çalışan, yıllık izni, doğum izni, gelir vergisi, sendikası ve mızımızlanması olmayan daha kalifiye robotlara yönelmesiyle zenginlik artık daha ufak bir zümrenin elinde dolaşıyor. İnsanlara *isyan etmeyecek kadar* imkan verseniz yeter, isyan et-seler de ne yapacaklarını bilmedikleri için ortalığı yakıp yıkıp, birkaç sene sonra anlamsız kalacak üç beş *imtiyaz* kopardıktan sonra sönüyorlar. Çünkü her ne kadar sahip olmamıza imkan vermese de, seyretmek için, hayal kurdurmak için güzel imkanları var Kapitalizm’in.

Sınıfsızlığın mümkün olduğuna inanan biri değilim, insan tabiatı bir hiyerarşi içinde bulunmaya meyilli, dünyanın karmaşıklığıyla ancak bu şekilde başa çıkabiliyoruz. *Herkes eşit olsun* boş laf, belli konularda *eşit* davranabilir, eşitmiş gibi yapabilirsiniz ama 20. yüzyılın totaliter yönetimlerinde gördüğümüz kadarıyla *sınıfsızlık* sadece yöneticilerin elindeki bir propaganda aracı. İnsanlar *bir şekilde* sınıflaşmaya, birbirinden ayrılmaya ve bir hiyerarşi içinde yaşamaya eğilimli. Kimin kendinden *güçlü*, kimin *zayıf* olduğunu bilerek hayatını idame ettiriyor. Arada bir gelen devrimler bu hiyerarşiyi değiştirse de, normal hayat içinde insanlar konumlarını bilmek ve gücün kimde olduğunun farkında yaşamak istiyor.

Bu sebeple *sınıfsızlık* diye bir hedef koyan idealler bana komik geliyor. En iyi yönetim şeklini sorduklarında espri ile *en iyi yönetim benim diktatörlüğüm* değişimin sebebi bu: *Sınıflarla mücadele eden* sistemlerin oyuncularını, şimdiki sınıflar ortadan kalktığında oluşacak sınıflarda, daha üst yerlerde bulunmak için bunu yapıyor, bu da bir *sınıf mücadelesi*.

Bu sebeple asıl düşünülmesi gereken, sınıfların nasıl ortadan kalkacağı değil, nasıl daha sağlıklı sınıflar oluşturulacağı: Güç kimlerin elinde toplansın ve bu güç nasıl aktarılsın?

Günümüzün klasik çözümü *vergiler*. Sosyal politikalar oluşturmak için zenginlerden vergi alıyorsunuz, bunlarla fakirlere sağlık ve eğitim hizmeti veriyorsunuz. Arada da devasa bir bürokrasi besliyorsunuz. Bürokrasi bir yandan kendini büyütüyor, çünkü bürokrasilerin tabiatında kendini büyütme vardır, bir yandan da zenginden alıp fakire veriyor.

Verginin iki temel problemi, ekonomiyi yavaşlatması ve sınıf değişimini zorlaştırması. Sermaye büyüdükçe kendine daha az vergi ödeyecek imkanlar yaratıyor, yeknesak vergi politikalarını onun için sevmiyorlar, *herkesten gelirin %10'u vergi olarak alınacak* deseniz, basit bir kural koymuş olursunuz ve takibi kolaylaşır. *Falancadan şu kadar, falancadan bu kadar ama şu istisnaıyla şu kadar* diye akıp giden, normal bir insan için hayli anlamsız duran kurallarla büyük sermayeye legal yoldan vergi imtiyazları sağlanıyor. Bizim gibi geri kalmış ülkelerde sermayenin temerküzünün kolaylaştırılması gerekebilir ama bunun büyük bir hantallıkla, güya adaleti sağlıyormuş gibi yapılması tuhaf geliyor. Politikacıların dürüstçe *zenginleri daha çok seviyoruz, onlar bu vatana daha çok lazım* demesi lazım ama o zaman da oy alamıyorlar.

Vergi yerine, üretim araçlarının/organizasyonlarının mülkiyetini yeniden ele almanın daha uygun bir çözüm olduğuna inanıyorum. Mülkiyet *kutsal* bir hak değil, genelin huzuru için özele imtiyaz tanıyoruz. *Bu ev benim* deme hakkı veriyorsunuz ve başkaları gelip o eve oturmuyor ama ekonomik organizasyonların, şirketlerin mülkiyeti bu *temel ihtiyaç mülkiyeti* gibi değil, onların *herkes için faydalı* olmasına dikkat etmekte fayda var.

Ekonomik *fikrimin* temelinde *üretim organizasyonlarındaki mülkiyetin mirasa konu olmaması* var. Yani, falancanın bir şirketi var, Allah uzun ömür versin ama öldüğünde bu şirketteki hisseleri çocuklarına miras kalıyor. Adamın *sıfırdan* başladığını kabul edersek, bu şirketteki mülkiyetin *hakkı* olduğunu söyleyebiliriz, ancak çocuklarının böyle bir imtiyazı olması, yanlış sınıflaşmanın asıl sebebi. Önemli ahlaki zaatları yoksa, hayata 10-0 ileride başlamış birinin oradan inmesi pek beklenmez, ancak bu aynı zamanda başkalarının onun sahip olduğu imkana sahip olmaması demek. Çünkü her ne kadar sıfır toplamli oyun değilse de, ekonomiler belli sayıda şirketi, belli sayıda yöneticiyi ve imtiyaz sahibini kaldıracaktır. Komünizm'deki gibi herkesi tek bir hiyerarşiye dahil edemezsiniz ama herkes *burjuva* da olamaz. Üretim araçları üzerindeki miras, bu nedenle doğru sınıflaşmanın zararınadır.

Sahibi rahmetli olan bir şirketin, *ekonomiye iade edilmesi* gerekir. Bu da onun

devlet eliyle başkalarına satılması, gelirinin de vatandaşlar arasında pay edilmesiyle olur. Bir şirketi bu şekilde alan kişinin de sermaye sahibi olması gerekir, doğru, ancak alan kişi de kendi başına iş yapmış, bir şekilde ekonomik başarı göstermiş biri olacaktır ve aldığı organizasyonu (veya hisselerini) iyi yönetebileceğini göstermiş olacaktır.

Devlet vergi yerine, bu şekilde *beslendiğinde*, sermayenin önüne engel çıkarmaz, onu kendine rakip görmez. İnsanlar da nihayetinde kendilerine veya çocuklarına kalacak bir ekonomik varlığın gelişmesinden memnun olur. Devlet bunun yanında vergi de alabilir ancak yerine getirmesi gereken en önemli şart, vatandaşlarının temel ihtiyaçlarını karşılamasıdır. İnsanlar *oyuna dahil* olduklarının farkında olarak yaşamalı, *ekonomi dışı* kalmamalıdır. İnsanların *yaşamalarını* çalışmasına bağlamak bu yüzyıl içinde *barbarlık* olarak görülmeye başlanacak.

Bunun yanında devletin küçültülmesi, sermayeden doğan vergilerin düşük tutulması gibi diğer tedbirler de sözkonusu olabilir. Sınıflaşmayla kavga etmek yerine, kaçınılmaz olduğunu görüp, bunun nasıl *daha doğru* yapılacağını düşününce, insanların geneline daha çok faydamız olur.